

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ
З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ МОЗ УКРАЇНИ»
ДВНЗ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ»

МАТЕРІАЛИ

**XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ**

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

**(з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України
за допомогою відеоконференц-зв'язку)**

**18–19 травня 2017 року
м. Тернопіль**

**У двох томах
ТОМ 2**

**Тернопіль
ТДМУ
«Укрмедкнига»
2017**

УДК 378:61(063)(477)

Відповідальний за випуск: проф. А. Г. Шульгай.

Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку) : матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ (Тернопіль, 18–19 трав. 2017 р.) : у 2 т. / Терноп. держ. мед. ун-т імені І. Я. Горбачевського. – Тернопіль : ТДМУ, 2017. – Т. 2. – 392 с.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК МЕТОД ПРОФІЛАКТИКИ СИНДРОМУ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ У СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

О. В. Ніколаєва, Н. А. Сафаргаліна-Корнілова, І. Ю. Кузьміна, О. О. Павлова, Н. А. Шутова, І. О. Сулхдост, О. В. Морозов

Харківський національний медичний університет

Сьогодні якісна професійна підготовка високо кваліфікованих лікарів пов'язана з особистістю студента, здатністю його до самостійності прийняття рішень і доведення їх до виконання; висуває підвищені вимоги до їх психофізіологічних можливостей, особистісним якостям. Високий рівень розумового і психо-емоційного напруження, повторні стресогенні ситуації, особистісні психовегетативні особливості призводять до зриву процесів психічної адаптації студентів, розвитку психосоматичних порушень, зокрема синдрому емоційного вигорання (СЕВ). В останні роки привертається увага до проблеми поширення СЕВ серед студентської молоді, особливо у студентів-медиків (43%) [2].

Мета дослідження: оцінити вплив використання інтерактивних методів навчання (ІМН) на розвитку СЕВ у студентів з метою його профілактики.

Профілактика СЕВ спрямовані на усунення дії стресу – зменшення робочої напруги, підвищення професійної мотивації, вирівнювання балансу між витрачає зусиллями і одержуваним винагородою.

Залежно від характеру взаємодії викладача та студентів розрізняють 3 форми методів навчання: пасивні, активні та інтерактивні. *Інтерактивні форми*, на відміну від активних методів, орієнтовані на більш широку взаємодію студентів не тільки з викладачем, але на домінування активності студентів в процесі навчання; роль викладача зводиться до напрямку діяльності студентів на досягнення цілей заняття. Задачі ІМН – мотивація студентів до досліджуваної проблеми; самостійний пошук шляхів та варіантів вирішення поставленої задачі; формування у студентів власної думки, життєвих і професійних навичок [3]. На кафедрі використовуються наступні форми ІМН: ділові ігри, рольові ігри, кейс-метод, проведення студентських конференцій, олімпіад.

З метою виявлення розвитку СЕВ у студентів-медиків нами проведено опитування 147 студентів 3 курсу (19-22 роки, юнаків –55, дівчат – 92). Рівень емоційного вигорання

визначався за методикою В.В. Бойко і ряду питань для визначення рівня професійного самовизначення і успішності [1].

Аналіз результатів дослідження показав, що лише у 17,68% студентів не виявилось жодних ознак вигорання і стресу, а у 82,31% виявлені окремі симптоми формування СЕВ. Залежно від успішності студентів високий рівень

емоційного вигорання виявлено у «відмінників» (фаза різистенції 65,22%, виснаження 21,74%) і «трієчників» (фаза різистенції – 41,86%, виснаження – 27,91 %, напруги –11,63%) у порівнянні з «хорошистами» (фаза різистенції – 41,97%, напруги –27,16%). Серед причин розвитку СЕВ і зниження адаптаційних можливостей провідне місце займає проблема емоційної напруги: велике навчальне навантаження, небажання вчитися або розчарування в професії.

СЕВ у студентів проявляється як стрес-реакція на емоційно-напружену навчальну та комунікативну діяльність і полягає в поступовому наростанні окремих психовегетативних і психологічних симптомів. При цьому істотне значення набуває можливість профілактики «емоційного вигорання» серед студентів за допомогою використання ІМН, яке дозволяє в процесі навчання знімати нервово навантаження студентів, дає можливість змінювати форми їх діяльності, переключати увагу на вузлові питання теми заняття; сприяє розвитку комунікативних умінь і навичок майбутнього фахівця.

Література

1. Бойко В.В. Методика діагностики рівня емоційного вигорання // Практична психодіагностика, ред.Райгородського Д.Я., Самара: М, 2008. – 672 с.

2. Пометун, О. І. Інтерактивні технології навчання: Теорія, досвід: метод. посіб./ О. І. Пометун. – К.: А.П.Н., 2002. – 136 с.

3. Екзаменаційний емоційний стрес у студентів / Юматов Е.А., Кузьменко В.А., Бадіка В.І. та ін // Фізіологія людини. 2000 . Т. 26 . № 4 . С. 86-91.

УСПИХИ ТА ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ РАДІАЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

О. П. Овчаренко, Г. М. Рожковська, Т. К. Дорофєєва, К. Б. Соболева, О. С. Арбатська, О. В. Чернецька

Одеський національний медичний університет

Вступ. На сьогодні одним з найважливіших стратегічних завдань вищої медичної освіти в Україні є забезпечення якості підготовки фахівців та їх адаптація до світового рівня стандартів, а також конкурентоспроможність на ринку праці.

Основна частина. Обставини надзвичайної потреби в електроенергії зміцнили позицію атомної енергетики, незважаючи на можливі катастрофічні наслідки. Це спонукало до введення в число дисциплін, що вивчаються у медичних вищих навчальних закладах, радіаційної медицини.

Тридцятирічний досвід викладання дозволяє виявити як успіхи, так і оцінити співвідношення підготовленості майбутніх лікарів до вирішення задач радіаційної безпеки в різних умовах. В найбільш постраждалих країнах після аварії на ЧАЕС (Білорусь, Україна, Росія) випущені навчальні посібники, монографії і т.д.[1-5]

Однак підхід до викладання радіаційної медицини не ідентичний, бачення перспектив викладання також не однакоє. Загалом в методиках викладання є двоетапний підхід до вивчення питань, які відносяться до компетенції радіаційної медицини. Притому білоруські автори наполя-

гають на збільшені інтенсивності викладання на старших курсах, за рахунок терміну молодших курсів. [6]

Ми не згодні з такою концепцією, так як у умовах масового ураження можлива потреба у великій кількості людей з базовими знаннями основ дії іонізуючої радіації.

На 5 курсі, за рахунок викладання матеріалу, дублюючого підготовку молодших курсів, на нашу думку, необхідно звернути достатню увагу майбутнього лікаря до вирішення таких питань: визначення придатності до роботи чи продовження роботи в умовах дії іонізуючої радіації; виявлення ранніх ефектів та віддалених наслідків променевих уражень, особливості аналізу результатів систематичного контролю організованих колективів; показання до санаторно-курортного лікування (розроблені методичні рекомендації в ОНМедУ).

На наш погляд, формою проведення частини практичних занять можуть стати лабораторні роботи.

Висновки. Досвід викладання радіаційної медицини дозволяє, щодо покращення якості знань студентів, запропонувати нові компетентнісні підходи для подальшої придатності до роботи в умовах дії іонізуючої радіації.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ФАРМАКОЛОГІЇ

О. М. Олещук, К. А. Посохова, І. П. Мосейчук, В. В. Черняшова, О. О. Шевчук, В. П. Пуда, А. С. Вольська, С. М. Маланчук, А. В. Черноמידз, М. І. Луканюк

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»

Вступ. Швидкі темпи розвитку медичної науки у цілому та фармакології зокрема вимагають активного і цілеспрямованого впровадження світових стандартів у систему підготовки лікарів. З вищезазначеного витікає важливість не лише досконалого оволодіння студентами базовими фармакологічними знаннями, але й потреби у постійному їх оновленні, формування у них специфічного фармакологічного світогляду.

Основна частина. Впродовж останніх років діяльність викладачів кафедри спрямована на розробку і вдосконалення презентацій лекцій, матеріалів для підготовки студентів до лекцій та практичних занять, методичних розробок до практичних занять, представлених на Веб-порталі університету. Студенти всіх факультетів можуть використовувати при виписуванні рецептів навчальний посібник, створений співробітниками кафедри. Особливістю фармакологічної науки, як вже зазначалось, є надзвичайна динамічність, що змушує постійно вдосконалювати всі методичні матеріали, які щорічно оновлюються. В оптимізації та осучасненні навчального процесу велику роль відіграє використання відеосистем під час практичних занять та під час читання лекцій. Після оснащення навчальних кімнат інтерактивними дошками студенти мають можливість виписувати рецепти, користуватися Веб-порталом університету, оглядати тематичні відеофільми.

Для кращого опанування практичних навичок для студентів використовуються лінії практичних навичок – матрикули, які сприяють вдосконаленню вмінь виписування рецептів на різні лікарські форми, що передбачене вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника. Протягом навчального року вдома і на практичних заняттях кожен студент 3 курсу виписує понад тисячу рецептів. Ще однією важливою практичною навичкою, якою оволо-

Література

1. Радіаційна медицина О. В. Ковальський, А. Т. Лазар, Ю. С. Людвинський, В.М.Чижик. –К. Здоров'я, 1993 – 224 с.

2. О. П. Овчаренко, А. П. Лазар, Р. П. Матюшко. Основи радіаційної медицини. Одеса, Одеський мед.університет, 2003 -206 с.

3. Стожаров А. М., Квиткович Л. А., Солодка Г. А. – Радиационная медицина. Минск, Минский государственный медицинский институт, 2000 – 153 с.

4. Пилипенко Н. И., - Радиационная медицина – К. Медицина, 2013 – 167 с.

5. Ильин Л. А. Радиационная медицина. Руководство в 4-х томах. М.: Изд.ВТ, Государственный научный центр Институт Биофизики, 2001 – 432 с.

6. Проблемы подготовки врачей по вопросам радиационной медицины в материалах международной научно-практической конференции «Подготовка научных кадров высшей квалификации в условиях инновационного развития общества» (Под ред. И.В.Войтова). – Минск: ГУ «Белгиса», 2009. – 288 с.

діває третьокурсник, є вміння аналізувати та заповнювати медичну форму № 137/0 про побічну реакцію та/ або відсутність ефективності ЛЗ при їх медичному застосуванні. Сучасні форми навчання ставлять підвищені вимоги до викладацького складу, що передбачає удосконалення викладання дисципліни в цілому. При цьому в нас відсутні проблеми при роботі з англійськими студентами, оскільки 7 викладачів кафедри сертифіковані на право викладання англійською мовою (троє мають сертифікат найвищого рівня, четверо – 2 рівня). Запорукою повноцінного опанування предметом є регулярне й ефективне контролювання його засвоєння, чітке визначення критеріїв оцінювання проміжних та кінцевого рівнів знань, тим більше, коли йдеться про великі обсяги інформації. Цьому сприяють логічно побудовані методичні рекомендації для студентів, за допомогою яких контроль вивчення матеріалу на етапах самостійної роботи вдома та під час практичних занять здійснюється шляхом відповіді на питання, розв'язування тестових, фармакотерапевтичних і клініко-ситуаційних завдань, що сприяє формуванню в студентів абстрактно-пошукового, клініко-фармакологічного мислення.

Об'єктивним критерієм якості підготовки студентів є також результати другого туру предметної олімпіади. Протягом останніх років студенти 3 курсу медичного факультету ставали переможцями та призерами на Всеукраїнських олімпіадах з фармакології, обіймаючи призові місця.

Повноцінна підготовка кадрів майбутніх лікарів та провізорів передбачає виховання у них вміння логічно мислити, планувати свої дії, аналізувати отримані результати, тобто якостей, які завжди були характерними рисами науковця-дослідника. Відповідно, дуже важливо, щоб студент під час навчання перебував в атмосфері наукового